

groerpact kompas

impactmonitor 2.0 (periode 2023-2025)

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	6
2 Het Groenpact Kompas	8
3 Groenpact in beeld	9
Netwerkplatform	
3.1 Netwerkplatform	10
3.2 Jongerenplatform	12
Basisinfrastructuur	
3.3 Platform vmbo Groen	14
3.4 CIV Groen	16
3.5 CoE Groen	18
3.6 WUR Kennistransfer	20
3.7 Groen Kennisnet	22
Versnellingsprogramma's	
3.8 Arbeidsmarkt	24
3.9 Kennisdeling	26
3.10 Internationalisering	28
3.11 Digitalisering & Technologie	30
Praktijkarrangementen	
3.12 Green Deal NIL Groen Onderwijs	32
3.13 Programma Praktijkkennis Voedsel en Groen	34
3.14 DuurzaamDoor en Jong Leren Eten	36
4 Vooruitblik	38
Het landelijke team	39
Groenpact in cijfers	40
Groen ecosysteem	42
Partners	43
Colofon	44

Voorwoord

Veranderkracht van Groenpact versnellen

Dit is het tweede Groene Kompas van Groenpact. In de afgelopen periode hebben we enorm veel projecten vormgegeven en samengewerkt met tal van netwerkpartners. Het Kompas biedt een mooi inzicht in de activiteiten van de verschillende programma's. Er is veel gerealiseerd, daar kunnen we trots op zijn.

Door Groenpact versnellen we onderwijsvernieuwing en praktijkinnovatie. Dat doen we met elkaar in een breed verband; met het bedrijfsleven in al zijn facetten, de hele groene onderwijskolom, het jongerenplatform en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN).

We richten ons op impact maken en dragen bij aan oplossingen voor de transitieopgaven waar we voor staan. De snelheid waarmee maatschappelijke ontwikkelingen plaatsvinden is enorm. Het vraagt van ons een wendbare houding én een blik op de toekomst.

Alles is met elkaar verweven en de (geo)politieke dynamiek zorgt voor een uitdagend speelveld. De groene sectoren staan hier middenin en vormen met elkaar een deel van de oplossingen waarnaar wordt gezocht. We hebben voor iedereen plek en we hebben iedereen nodig. We hechten veel waarde aan het delen van kennis en kunde en sluiten ook graag bij die van anderen aan. We leren, werken en innoveren met elkaar.

We kijken naar een brede horizon met ruimte voor experimenten en nieuwe perspectieven. Al onze programma's hebben eigen doelen en activiteiten, we vinden elkaar onder de paraplu van Groenpact. Het kompas helpt ons de koers in het vizier te houden.

De tweede editie is aangevuld met cijfers en resultaten uit het tweede deel van Groenpact 3e fase. Op naar de 4e fase, waarin Groenpact de focus nog meer legt op het versterken van de veranderkracht in het groene domein.

Eke Boesten
Programmacoördinator
Groenpact

Christiaan Loef
Programmacoördinator
Ministerie van LVVN

1 Inleiding

Groenpact is hét landelijke platform voor samenwerking tussen onderwijsinstellingen, overheden, werkgevers- en werknemersorganisaties en maatschappelijke organisaties in het groene domein. Het gaat over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt van de toekomst en innovatie van de beroepspraktijk in het groene domein. Jongeren hebben daarbij een belangrijke stem.

1.1 Waar komen we vandaan?

Groenpact is ontstaan uit de behoefte van betrokken partijen om de waarden van groen onderwijs te borgen en te versterken. De eerste fase werd ingeluid met de Ontwikkelagenda Groen onderwijs.

Gedurende de tweede fase van Groenpact is een nieuwe aanpak ontwikkeld om beter aan te sluiten bij de maatschappelijke opgaven en veranderende arbeidsmarkt. Daarmee is de basis gelegd voor versnelling en opschaling in de derde fase, gericht op het realiseren van impact.

Figuur 1: tijdlijn

1.2 Waar werken we aan?

Een wereld in beweging

Maatschappelijke groene opgaven worden steeds dringender, regionaal en (inter)nationaal. Alles is met elkaar verweven en de (geo)politieke dynamiek zorgt voor een uitdagend speelveld. De groene sectoren staan hier middenin. Veel oplossingen kunnen worden gevonden in het groene domein. De vele nationale actieprogramma's op het vlak van klimaat, biodiversiteit, natuurinclusief, voedsel, kringlooplandbouw, water en een gezonde leefstijl en omgeving getuigen hiervan.

We zien nieuwe thema's ontstaan die om aandacht vragen: groen leiderschap om uitdagingen het hoofd te bieden, depolarisatie zodat we met elkaar in gesprek blijven, generatievernieuwing met dynamieken die om aandacht vragen, nieuwe technologie en robotisering waarmee een impuls aan arbeidsbesparende innovaties gegeven wordt en de behoefte aan experimenteerlocaties en ondernemende start-ups die daar kunnen floreren.

De arbeidsmarkt in het groene domein verandert

De arbeidsmarkt in het groene domein is sterk in beweging. Er is sprake van een blijvende krapte en vervaging van de grenzen van traditionele sectoren.

Arbeidsmarkt vraagstukken gekoppeld aan de groene transitie vragen een meer integrale benadering, creatieve oplossingen en naast technische ook sociale innovaties. Het gaat daarbij om de hele voedsel(productie)keten en alle (groenblauwe) ecosysteemdiensten in relatie tot de aanpalende

sectoren zoals bouw, energie, techniek. Voor deze transitie zijn voldoende mensen nodig met de juiste kennis en vaardigheden, voor nu en straks.

Dat brengt uitdagingen én kansen met zich mee

We zien het als onze opdracht een goede aansluiting te realiseren tussen arbeidsmarkt en leren. Met elkaar zijn we verantwoordelijk voor voldoende goed opgeleide mensen – werknemers en ondernemers – die een bijdrage kunnen leveren aan het groene domein en de uitdagingen die daar bij horen. Dat doen we door een leven lang leren, in een omgeving van leren, werken en innoveren. In dit landschap verzamelen we kennis die we delen. Met elkaar zorgen we voor een gezond en groeiend groen- kennis en innovatiesysteem. De waarde van werk en waardevol werk verliezen we ook niet uit het oog. Waar leiden we voor op en nemen we iedereen mee? Deze en andere onderwerpen hebben we gedefinieerd tijdens de huidige periode en nemen we mee in de voorbereidingen van Groenpact 4.0.

1.3 Wie werken er mee?

Groenpact is een netwerkorganisatie, waarin we samenwerken met groene actoren en coalities sluiten (ook buiten het groene domein). We zijn georganiseerd rondom een basisinfrastructuur, vier versnellingsprogramma's, een jongerenplatform en verschillende praktijk-arrangementen. Met elkaar en al onze samenwerkpartners vormen we Groenpact. Met dit kompas wordt in beeld gebracht wat we met elkaar bereiken, hoe we dat doen en met wie. Groenpact; dat zijn we samen!

Input	Output	Outcome	Impact
Opgaven, mensen, middelen, organisatie.	Opgavengerichte partnerschappen	Sterker en relevanter ecosysteem voor 'leren en ontwikkelen' in het groene domein	Bijdrage aan:
Activiteiten: • Netwerkplatform • Basisinfrastructuur • Versnellingsprogramma's • Praktijkarrangementen	• Sterkere betrokkenheid en samenwerking • Versterkte inzet op Groenpact opgaven • Meer talent en passie voor groen	• Aantrekkelijker leren-werken-innoveren in groene domein • Voldoende mensen met juiste competenties	• Kwaliteit van leven • NL gidsland voor duurzame economische ontwikkeling • Groenere arbeidsmarkt • Duurzaam concurrerende sectoren • Transitieopgaven

Figuur 2: Theory of Change (ToC)

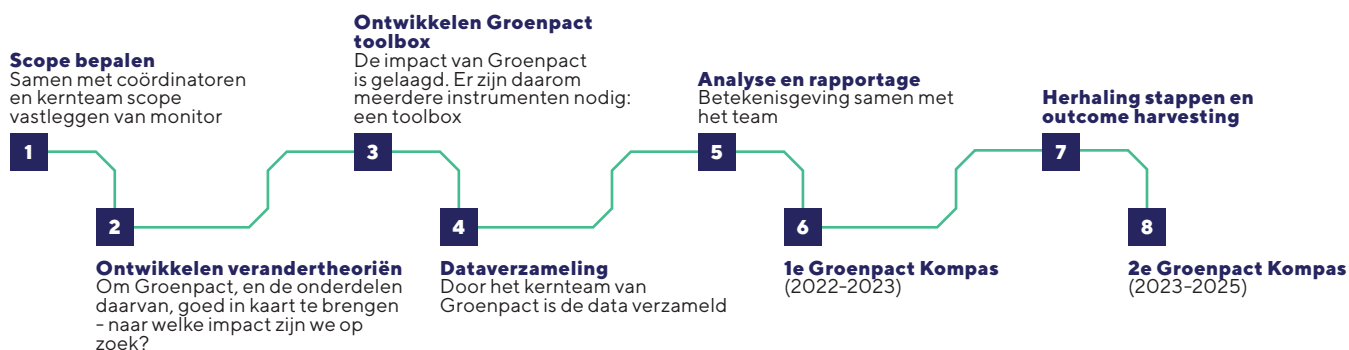
2 Het Groenpact Kompas

Het Groenpact Kompas helpt ons om op koers te blijven en tegelijk wendbaar te zijn. De opdracht die we onszelf hebben gegeven is om een op impactgerichte monitor te maken voor Groenpact. Daarbij vinden we het belangrijk om te informeren, te leren, te inspireren en te verbinden. Het Kompas is een momentopname, het proces dat het landelijke kernteam met elkaar heeft doorlopen is minstens zo belangrijk.

Het Groenpact RVO Steunpunt heeft een methodiek ontwikkeld² om de impactmonitor vorm en inhoud te geven. Kenmerkend daaraan zijn een participatief proces en een instrumentenkoffer.

Een participatief proces voor een gedragen monitor

Een van de aanbevelingen uit de evaluatie van de 2e fase van Groenpact³ was om de impact van Groenpact beter te monitoren. Opgave daarbij was om te zorgen voor enthousiasme en een gedragen aanpak en om met elkaar Groenpact nader te duiden. Via een participatieve aanpak is de beoogde impact van Groenpact in kaart gebracht. Hiervoor zijn verandertheorieën ontwikkeld voor de onderdelen van Groenpact, die weergeven welke verandering verwacht wordt en hoe daaraan wordt gewerkt. Impressies daarvan zijn in beeld gebracht.

Figuur 3: Proces

2 RVO, Methodiekverschrijving impactmonitoring Groenpact, april 2023
3 Ecorys, Evaluatierapport 2e fase Groenpact, 2021

Een gelaagde monitor voor een gelaagd programma

Groenpact kent een gelaagde aanpak. Een combinatie van het bouwen van netwerken, het stimuleren van tripartite samenwerking en het versterken van het ecosysteem voor leren en innoveren. Eén meetmethode zou onvoldoende zijn om de impact van Groenpact te vangen. De instrumentenkoffer bestaat daarom uit de ontwikkeling van verandertheorieën en onderbouwing daarvan – door middel van outcome harvesting – met feiten en cijfers, het in kaart brengen van netwerken en effecten voor partners en het presenteren van inspirerende voorbeelden van activiteiten.

Terugblikken én vooruitblikken

Met dit Kompas worden de kenmerkende feiten en cijfers en verhalen in beeld gebracht. De systematiek die in ontwikkeling is geeft de mogelijkheid om periodiek terug te kijken en vooruit te kijken, om te oogsten en te reflecteren.

De TOC's zijn gedeeld en besproken met stuurgroepen en collega programmamanagers. Al lerende blijkt een TOC heel geschikt als opgave strategie, om onze leer-, reflectie- en waarderingsproces vorm te geven. In 2024 is ervoor gekozen alle TOC's nog eens te herzien en met elkaar na te denken over aanscherping en verdieping. Het tweede Groenpact Kompas is de resultante van drie jaar 'impactmonitoren', dit jaar met nieuwe TOC's.

In 2024 heeft een externe evaluatie plaatsgevonden (door Common Eye) over de samenwerking tijdens Groenpact 3e fase (2021-2025). Een frisse blik op wat goed gaat en beter kan. Het accent lag dan ook op het verkrijgen van inzichten uit fase 3 ten behoeve van het richten en verder ontwikkelen van fase 4 (2025-2035).

"Groenpact is een uniek samenwerkingsconstruct, waarin veel betekenisvolle activiteiten worden geïnitieerd rondom belangrijke maatschappelijke opgaven in het groene domein."

- Evaluatierapport Groenpact 3e fase
Common Eye 2024

3

Groenpact in beeld

Groenpact kent vier pijlers: het landelijke platform, de basisinfrastructuur, de versnellingsprogramma's en praktijkarrangementen. In de vorm van een infographic wordt, met feiten en cijfers en verhalen, een beeld geschetst van de scope en het effect van Groenpact.

Outputs & Doelstellingen

Feiten & cijfers

Netwerken en samenwerking

Inspiratie

Figuur 4: Instrumenten

3.1 Netwerkplatform

Groenpact zijn we samen! Een divers en levend netwerk. In 2023 traden de Vereniging Agrarische Bedrijfsadviseurs en de Jonge Klimaatbeweging toe als partner. Nieuw in 2024 is samenwerking met het visserij onderwijs.

Doelstellingen

- Partners werken intensiever samen en versterken hun inzet.
- Meer betrokkenheid binnen het regieteam en de Groene tafel.
- Kernteamleden versterken elkaar.
- Groenpact is zichtbaarder op sociale media en voor haar eigen netwerk.
- Groenpact onderdelen zijn sterker uitgelijnd met TOC's.
- Vmbo groen is meer betrokken bij Groenpact activiteiten.

Conferenties

7 grote events met 20 tot 300 deelnemers in de periode 2019-2024:

- 2019** Manifestatie + Impactprijs in Utrecht 'Groene Helden maken de toekomst'
- 2020** Impactprijs in Den Bosch
- 2021** Manifestatie + Impactprijs in Den Haag 'Jongeren aan zet - Live!'
- 2022** Impactprijs in Delft
- 2023** Manifestatie + Impactprijs in Dronten 'We doen het Samen'
- 2024** Voorbereid de toekomst in: hackathon & conferentie in Wageningen
- 2024** Impactprijs & Communicatie in tijden van transitie in Kootwijkerbroek

"The Groenpact initiative has improved integration between education, business and government and helps to address future labour demand."

- OECD

Voorbeelden waar partners aan werken

25/26-03-2024
Congres Voorbereid de Toekomst in

25-03-2024
Hackathon: 'Vanuit chaos naar iets moois'

10-06-2024
Communicatie staat centraal tijdens uitreiking van Groenpact Impactprijs

04-03-2024
Groenpact op weg naar 4e fase

25-02-2025
Werkbezoek Kim Putters en Jan-Kees Goet: 'Veranderkracht van Groenpact versnellen'

Groenpact Impactprijs

6 edities, 283 inspirerende projecten en start-ups van leerlingen en studenten, 60 mooie projecten op de website en 60 filmpjes op Youtube, 25 trotse winnaars.

	vmbo	mbo	technasium*	hbo	wo	Totaal
2019-2024	35	73	22	107	46	283

* Technasium is een nieuwe categorie in editie 2023-2024.

De Week van Ons Eten

Tussen 2021 en maart 2025 waren er

58 inzendingen

voor de Kickstart Show binnen het programma FoodConnectors. Per editie mochten 8 innovatieve start-ups hun idee pitchen voor de jury.

Externe communicatie (oktober 2023 – maart 2025)

Nieuwsbrieven

19 uitgaves
2135 abonnees

Website

85 nieuwe verhalen op de website
23.000 gebruikers en
75.000 pageviews per jaar

Social media

Youtube: 44 nieuwe video's, **131** abonnees, **7.500** weergaven en kijkduur 175 uur per jaar
LinkedIn: 3.022 volgers
Instagram: 480 volgers
Facebook: 454 volgers

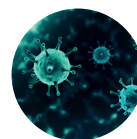
In 2024 waren er **10** edities van College Boer. Een live-event waarin studenten onder leiding van een moderator een inspirerende gast hun vragen stellen. Het wordt opgenomen en uitgezonden via YouTube en nieuweoogst.nl als videocontent en podcast.

Nationaal Groeifonds

Betrokken bij 12 NGF-programma's

- NL2120 – het groene verdienvermogen
- LLO-Katalysator
- NXTGEN Highttech
- Opschalen PPS-en in het beroepsonderwijs
- Werklandschappen van de Toekomst
- Regeneratieve landbouw
- AI Coalitie
- Biotech Booster
- CROPXR
- Cellulaire agricultuur

Meer dan 80 partijen participeren in Groenpact

"We hebben een unieke infrastructuur waarmee we elkaar snel vinden en kunnen verbinden."

- Eke Boesten

Strategische sessies met stakeholders Groenpact in aanloop naar 4e fase

Het laatste jaar van Groenpact 3e fase heeft zich voor een groot deel gericht op de voorbereiding voor de 4e fase 2025-2035.

Er zijn diverse strategische sessies georganiseerd waar vanuit verschillende gezichtspunten is naar de toekomst is gekeken. Dat deden we met het Groenpact kernteam en vertegenwoordigers uit het Groenpact netwerk; onderwijs, werkveld en overheid tijdens een afsluitende werkconferentie.

"Door de kracht van samen maken we het verschil."

- Christiaan Loef

3.2 Jongerenplatform

Met zes organisaties en ambitie om nog veel meer te groeien, bundelen we krachten om het perspectief van jongeren een plek te geven bij het beantwoorden van grote transitieopgaven en daaruitvolgende beleidsagenda's. Jongeren denken graag mee!

Doelstellingen

- Jongerenorganisaties binnen het platform zijn zich bewust van elkaars perspectief en manier van werken.
- Organisaties binnen het groene domein zien het belang van de participatie en het perspectief van jongeren.
- Belang van jongerenperspectief voor specifieke vraagstukken proactief aangekaart. Jongeren bieden een frisse blik. Vraagstukken worden op creatieve wijze opgepakt.

Activiteiten

Het Groenpact Jongerenplatform heeft zich in 2024 gericht op het verdiepen van bestaande relaties en het versterken van samenwerking tussen de aangesloten partners. Activiteiten:

- Formeel benoemd als samenwerkingspartner voor het Landbouwakkoord.
- Constructieve gesprekken met NAJK en Chris Kalden over de rol van jongeren in landbouwbeleid.
- Het depolarisatieonderzoek 'Tussen stad en stal' en dialoog met beleidsmakers.
- Actief meedenken over Groenpact 4.0.
- Ontwikkeling fotoreportage en serious game.
- Actieve deelname aan evenementen zoals de VN Jongeren Klimaatop, Duurzame Jonge 100 en Boeren van de Toekomst Event.

Jongerenorganisaties

Platform gestart in 2021

6 jongerenorganisaties zijn aangesloten; JKB jongste loot aan de stam.

Onderzoek en depolarisatie: tussen stad en stal

Het platform heeft met een serie ontmoetingen en gesprekken tussen jongeren uit verschillende sectoren gewerkt aan depolarisatie in de landbouwdiscussie. Het evenement 'Ben jij een biodynamisch boer? Dat had ik echt niet verwacht!' bracht jongeren met verschillende achtergronden samen en brak stereotypes af. Tijdens de beleidsdag kwamen jongeren samen met beleidsmakers om elkaars leefwerelden beter te begrijpen.

"We hebben laten zien hoe jongeren een brug kunnen slaan tussen verschillende werelden binnen de voedsel- en landbouwsector."

- Maria Geuze

"We spraken over o.a. natuurinclusieve samenleving en landbouw. Maar ook over een nieuwe balans waar de grenzen van de natuur gerespecteerd worden. Dit door juist te kijken naar wat wel kan. Mooi om deze visie van de jongeren te horen en belangrijk om de urgentie te benadrukken."

- Minister Van der Wal

Aan tafel bij

Groenpact, Topsectoren Agrifood en Tuinbouw en Uitgangsmaterialen en het Ministerie van LNVN.

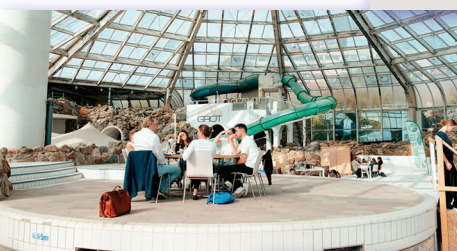
Voorbeelden waar partners aan werken

26-02-2024
Jonge boeren en stadse jongeren leerden dat het er niet om gaat wie gelijk heeft

15-06-2024
Foto-expositie georganiseerd om de inzichten en impact van het jongerenplatform tastbaar te maken

02-12-2023
Let's Grow Together: jongeren en bestuurders in gesprek over de toekomst van het groene domein

29-11-2024
Ben jij een biodynamisch boer? Dat had ik echt niet verwacht

3.3 Platform vmbo groen

Het platform is gelanceerd in 2021, als onderdeel van de Stichting Platforms vmbo (SPV).

96 vmbo-groen locaties
32 afdelingen vmbo-groen bij scholengemeenschappen
64 vo scholen (vmbo groen) in een verticale scholengemeenschap met een (mbo) beroepscollege

vmbo-groen

- 1 profielvak groen
- 4 profiel modules
- 16 keuzevakken
- 5 scholen nemen deel aan de pilot praktijkgericht programma groen (PGP)
- 5 regio's
- 10 regiocoördinatoren

18.240

leerlingen

vmbo-groen in 2024 in de bovenbouw.

Het Groene Lyceum

aantallen per instelling/school:

- 59 Aeres
- 271 Lentiz Dalton College
- 90 Melanchton Business School + Lentiz MBO Oostland
- 659 Terra
- 169 Yuverta
- 651 Zone

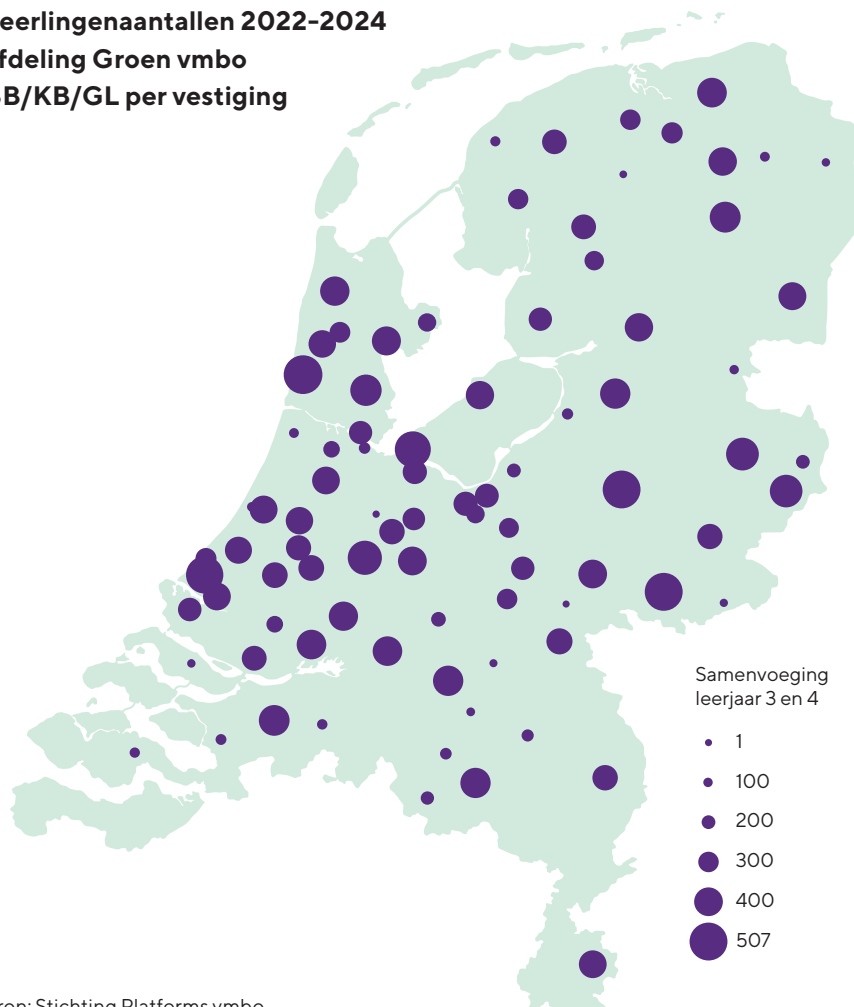

2.004

totaal aantal inschrijvingen

bij Groene Lyceum in december 2024

Leerlingenaantallen 2022-2024
afdeling Groen vmbo
BB/KB/GL per vestiging

Bron: Stichting Platforms vmbo

Doelstellingen

- Sterke profilering en positionering van vmbo groen (regionaal en landelijk).
- Aandacht voor actuele thema's met betrekking tot vmbo (groen).
- Kennisdeling tussen docenten, leidinggevenden en beleidsmedewerkers.

Vmbo-groen instellingen zijn partner in veel regio's van **Sterk Techniek Onderwijs (STO)**.

Belangrijkste activiteiten

- Toekomst beroepsgerichte programma groen en invoering praktijkgerichte programma groen (PHP).
- Ontwikkelingen groene arbeidsmarkt en aansluiting vmbo-mbo groen.
- Aansluiting groen bij sterk techniek onderwijs.
- Positie profiel groen.
- Positionering groen vmbo binnen Groenpact.
- Breed landelijk overleg t.b.v. kennisdeling en samenwerking tussen leidinggevenden en beleidsmedewerkers.
- Regiobijeenkomsten: stimuleren van kennisdeling en samenwerking tussen vmbo-groen docenten en scholen.

"De Groene Werelden van Groenpact zijn bij uitstek geschikt als kennismakende modulen om leerlingen zich breed te laten oriënteren op verschillende werkvelden, zowel binnen het groene domein als in combinatie met andere sectoren."

- Edith Diepeveen

Adviesbrief thema Groen onderwijs

Deze adviesbrief werd uitgebracht door de VO Gids

De Groene Werelden

Voorbeelden waar partners aan werken

11-03-2024
Bewustwording over water en biodiversiteit op het vmbo

03-03-2024
Project Bodembiodiversiteit en wormtelling van Yuverta wint Groenpact Impactprijs

26-03-2024
Lentiz leerlingen ervaren impact van ingezameld geld in Gambia

"Hier kun je zien wat het werk echt inhoudt"

26-03-2024
Green Mobile Education Center (GMEC) van Zone.college succes op vmbo

10-10-2024
Opnieuw kiezen bijna 500 leerlingen voor Het Groene Lyceum

3.4 CIV Groen

CIV Groen (Centrum voor Innovatief Vakmanschap Groen) is de stichting voor de samenwerking van ondernemers, de groene mbo-instellingen en de overheid op het gebied van praktijkinnovatie, arbeidsmarkt en onderwijsvernieuwing.

Outputs

- Landelijk dekkend netwerk van meetingpoints. De meetingpoints zijn geoptimaliseerd.
- Practoraten vertalen behoeften uit de sector naar praktijkgericht onderzoek en/of werken samen met hbo of wo.
- Nieuwe kennis wordt gedeeld o.a. docentendagen, docentenstages, nieuwsbrieven, demodagen.
- Onderwijs omarmt innovaties uit de sector.
- Onderwijsinstellingen schrijven in op themagerichte financieringsstromen.

CIV Groen bestaat uit

5 praktijkclusters en netwerkregisseurs:

Agro (plant), Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (plant), Dier, Food en Groen, Natuur & Leefomgeving

Doelstellingen

- Beter aansluiten van regionale vraag en aanbod van afgestudeerden en gediplomeerde cursisten.
- Beschikbaar krijgen van de nieuwste en beste kennis in onderwijsprogramma's.
- Praktisch verwerken van regionale en landelijke beleidsdoelen in mbo-onderwijs en praktijkgericht onderzoek.

Belangrijkste activiteiten

Beleidsactiviteiten:

- Actieve betrokkenheid bij KIA Landbouw Water Voedsel.
- Groeiende rol van mbo's in missiegedreven programma's.

Lobbyactiviteiten:

- Erkenning van mbo's als kennisinstellingen voor onderzoeksgelden.
- Betrekken bedrijven bij praktijkgericht onderwijs.

CIV Groen is betrokken bij:

- Groeifondsen NL 2120, Werklandschappen van de toekomst, PPS Katapult GreenChain, RE-Gen NL, NXTGEN High Tech.
- Diverse RIF's en regiodeals.

Aanjager van practoraten

CIV Groen heeft een stimulerende rol bij de vestiging van practoraten bij de groene mbo's.

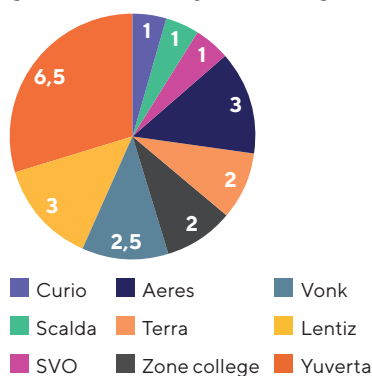
Practoren dragen bij aan:

- Innovaties in de sector.
- Een sterkere positie van het mbo in ontmoetingen tussen school en bedrijven.
- Het ontwikkelen van onderzoekende houding studenten, onderzoeksvaardigheden docent-onderzoekers en praktijkkennis bij docenten.
- De kennisdoorstroming tussen mbo, hbo en wo.

20 actief, **9** in voorbereiding

3 Landelijke groene practoratendagen i.s.m. practoraten.nl

Verdeling practoraten per groene onderwijsinstelling:

29 practoraten (stand eind 2024)

Tot en met 2024 **30** practor onderzoeken met bijdrage van KIEM groen.

Onderwijs en innovatie:

- Succesvolle docentendagen met ondersteuning van het bedrijfsleven.
- Integratie van AI en duurzaamheid als thema's voor professionalisering.

Actualisatie van onderwijs:

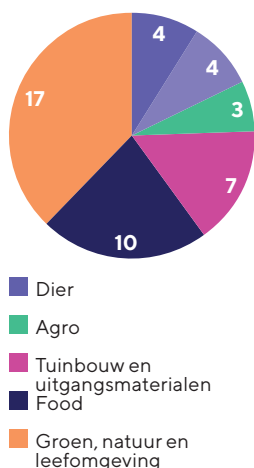
- Nieuwe modules ontwikkeld met een focus op duurzaamheid (bijv. circulaire landbouw) en technologie (AI, VR, blended learning).
- Bijdrage aan de ontwikkeling van Associate Degree (AD) programma's in samenwerking met hbo-partners (bijv. Tuin en Landschap, Veehouderij).
- Kennis op Maat-regeling.

Meeting Points in de lift

- Nieuwe locaties Aeres Farms (Agro), House of Skills (Food), en Hotspot Bos & Natuur (Groen, Natuur & Leefomgeving).
- Ieder Meeting Point heeft een koppeling met een practoraat, wat de samenwerking tussen mbo en hbo versterkt.

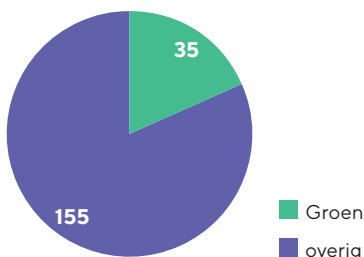
45 meeting points (stand eind 2024)

Verdeling meeting points:

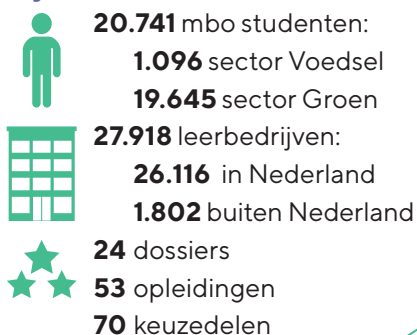

Regionaal Investeringsfonds mbo

35 projecten in de sectoren voedsel, natuur & leefomgeving, groen, food en (agri)tech sinds 2014 (18% van totaal).

Sector VGG in cijfers

Activiteiten 2024

- Actieve LinkedIn pagina en Facebook groep.
- Alle praktijkclusters organiseren jaarlijks een docentendag.
- De clusters Agro, Food en Dier verstuurden 4 of meer nieuwsbrieven.
- 2 x H@P Magazine van Praktijkcluster Food
- De clusters Groen, Natuur & Leefomgeving en Dier organiseerden tweedaagse georganiseerd voor teamleiders.

"Practoren en lectoren trekken steeds meer samen op dankzij Groenpact."

- Bart van Leerdam

Voorbeelden waar partners aan werken

14-01-2025
Belevingsleren in groen onderwijs met serious gaming

03-06-2024
Aeres Farms nieuw meetingpoint praktijkcluster Agro

03-05-2024
Perspectief voor jonge melkvee- en kalverhouders

31-01-2025
Voor practoor Miriam Quataert is het mbo een cadeau

03-05-2024
Altijd iets te doen in House of Skills

3.5 CoE Groen

Het CoE Groen (Centre of Expertise) is een samenwerking van de vier groene Hogescholen; Aeres Hogeschool, Hogeschool Van Hall Larenstein, HAS green academy en Hogeschool Inholland (HAO). In 2024 is de tweede fase van de subsidie SPRONG Groen toegekend. Dit maakt het mogelijk om het praktijkgericht onderzoek de komende vier jaar gezamenlijk verder uit te bouwen.

Outputs

- CoE is herkenbare en aantrekkelijke partner voor praktijkgericht onderzoek in het groene domein. Hogescholen werken samen met voorlopers en peloton uit het domein.
- Het delen van kennis met de maatschappij staat op de agenda en een systematiek om dit te delen is ontwikkeld. Capaciteit personeel en middelen worden effectief ingezet.
- De kwaliteit van het onderzoeksproces is volgens BKO standaard hoog.

4
hogescholen

9
regionale
campussen

Doelstellingen

- Overgang voedsel(productie) systeem tot een economisch duurzaam model.
- Gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier, nu en in de toekomst.
- Een centrale positie voor praktijkgericht onderzoek.

Belangrijkste activiteiten

- Onderzoek
- Kennisdelen
- Netwerken verstevigen en bevorderen

Onderzoek

De zeven thema's in vier expertiseclusters in de gezamenlijke onderzoeksprogrammering van het CoE Groen sluiten aan bij de landelijke innovatie vraagstukken en hebben een internationale context. De programmering in de Expertiseclusters is afgestemd op regionale opgaven en sluit aan bij regionale initiatieven.

Transitielijnen 2025-2028

- Gezonde en duurzame voeding en voedselproductie.
- Gezonde en veerkrachtige leefomgeving voor mens, dier en natuur.
- Duurzaam innoveren, leren en ontwikkelen in transitie.

Doe maar duurzaam

Vanuit CoE Groen werden in 2024 een aantal praktijkgerichte onderzoeksprojecten in de spotlight gezet middels het SBS6 programma 'Doe maar duurzaam'.

Kennisdeling en doorwerking

CoE groen zet actief in op de doorwerking van onderzoek naar de praktijk o.a. door toegankelijke publicaties en het betrekken van lectoraten en practoraten bij LLO trainingen.

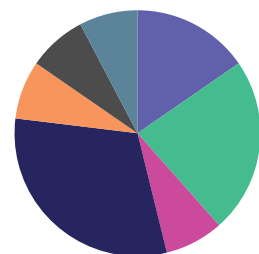
In totaal van de vier groene hogescholen **597 nieuwe publicaties op Groen Kennisnet** **129 nieuwe overige kennisproducten** (podcasts, video/film, serious games, posters, infographics)

Meer dan 67 lectoraten actief betrokken bij CoE

SPRONG consortiumpartners:

Er is een stijgende groep van 174 consortium en netwerkpartners.

Uit het netwerk is een aantal consortiumpartners gekozen die de komende jaren bijdragen aan de ontwikkeling van de zeven thema's.

- Groene hogescholen
- Brancheorganisaties
- Kennisinstellingen
- Mbo instellingen
- Innovatienetwerken
- Publieke organisaties
- Bedrijven

Netwerk

32 strategische (SPRONG consortium) partners

denken actief mee over de onderzoeken die we doen en willen gaan doen samen. Toonaangevende partners in de sector hebben zich meerjarig gecommitteerd en dragen actief bij aan CoE. De organisaties committeren uren voor gezamenlijke lobby, advies en deelname aan werkgroepen. CoE Groen zet in op het verder laten groeien van dit netwerk. CoE Groen heeft daarnaast een grote groep van **250-300 operationele partners**; MKB bedrijven en organisaties die actief participeren in CoE Groen projecten.

Sector groen hbo

CoE Groen is onderdeel van het Sectorplan Groen Welbevinden van de groene Hogescholen. Op het vlak van water wordt nauw samengewerkt met het Deltaplatform bijvoorbeeld via NL2120.

47 opleidingen hbo groen;
12 Associate degree,
15 Bachelor,
19 Master
40 landelijke
opleidingsprofielen

Van de hbo groen afgestudeerden is **6%** als zelfstandige of freelancer aan het werk en **10%** werkzaam in het buitenland

(bron: HBO Monitor 2021-2022)

Inschrijving hbo donkergroene en lichtgroene opleidingen

20.789 studenten:
4,7% van het totaal aantal HBO studenten

(bron: GRAS 3.0 data 2023/2024)

Activiteiten

LNVN en SIA investeren gezamenlijk in praktijkgericht onderzoek, uitgevoerd door hogescholen en/of mbo instellingen, in samenwerking met partners in het werkveld. CoE Groen is, naast NWO-SIA projecten ook betrokken bij deze Nationaal Groeifonds projecten: CropXR, Biotech Booster, RegeNL en NL2120.

"Praktijkgericht onderzoek is een complementaire, verrijkende onderzoeksvorm in het totale onderzoekslandschap in Nederland geworden"

- Olivier Bello

Voorbeelden waar partners aan werken

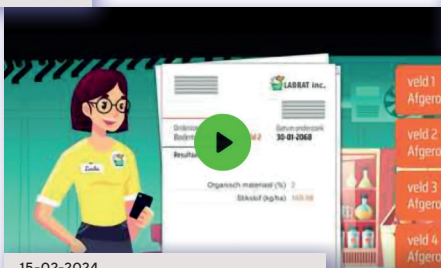
25-10-2023
Groen denken en doen, hoe doe je dat?

01-05-2024
Gebiedsvenster, praatplaat: helpt kansen voor Natuurinclusieve Landbouw in kaart te brengen

01-07-2024
BoerenBoom: het boerenbedrijf in relatie met de omgeving in beeld.

15-02-2024
Soil Simulator: een serious game voor het in beeld brengen van bodemprocessen.

17-09-2024
Veredeling: praktijkgericht onderzoek en sector trekken steeds meer samen op

3.6 WUR Kennistransfer

Het domein van Wageningen University & Research (WUR) bestaat uit drie samenhangende kerngebieden: voeding, voedsel en biobased productie, Natuurlijke hulpbronnen en leefomgeving en Maatschappij en welzijn. De kracht van Wageningen University & Research is de bundeling van gespecialiseerde onderzoeksinstituten en de universiteit waarbij wetenschappelijke doorbraken snel naar de praktijk en het onderwijs worden vertaald.

Outputs

- Vertaalslag van kennis en onderzoek naar concreet handelingsperspectief voor de praktijk.
- Versterken van kennistransfer binnen de grote maatschappelijke (transitie)opgaven.
- Vergroten van de doorwerking van onderzoeksresultaten naar het beroepsonderwijs en de beroepspraktijk.
- Versterken van de groene onderwijskolom.

"WUR reikt kennis aan rond grote transitie-opgaven voor praktijk- en beroepsonderwijs."

- Frank Bakema

Focus 2024

- Ondersteunen van transitie door kennisdeling over duurzame agrifood systemen, natuur en (agro)landschap en het sociale domein.
- Samenhangende benadering van kennisdoorwerking door optimaliseren van instrumenten en delen van kennis op platforms zoals Groen Kennisnet.
- Onderwijs en arbeidsmarkt, door verkennen van effect arbeidsmarktontwikkelingen op onderwijs, het vertalen van arbeidsmarktbehoeften naar vaardigheden en competenties en het professionaliseren van docenten.

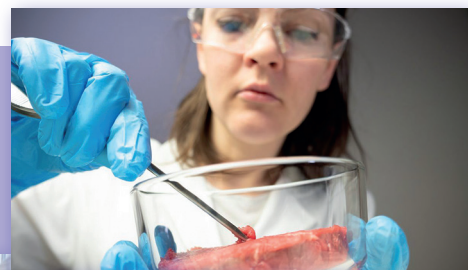
Voorbeelden waar partners aan werken

25-10-2023
Hoe pas je het beste mest toe om tot kringlooplandbouw te komen?

06-12-2023
Veredelingskennis ontsloten voor mkb

12-11-2024
Volop inzet op ontwikkeling kweekvlees

11-10-2023
WUR identificeert zes dilemma's voor landbouw, voedsel en natuur

29-10-2024
Fotonica helpt land- en tuinbouw sneller en betrouwbaarder te meten

Samenwerken binnen het ecosysteem

- Versterken van *society based education* onder andere via de Wetenschapswinkel, het Academic Master Cluster en de Wageningen Dialogues.
- Verbinden van de hele groene onderwijskolom in de programmering van de topsectoren (PPS-topsectoren).
- Uitvoeren van Kennis op Maat (KOM).
- Het vergroten van de impact van Groen Kennisnet.
- Aanvoeren versnellingsprogramma Kennisdeling.
- Participatie in de versnellingsprogramma's Digitalisering & Technologisering, Internationalisering, de ontwikkellijn ondernemerschapsonderwijs en diverse praktijkarrangementen.

Inschrijving wo

Donkergroene en lichtgroene opleidingen.

9% van het totaal aantal wo studenten.

(bron GRAS 3.0 data 2023/2024)

WUR is partner in:

- **4TU-federatie**; levert daarmee bijdrage aan het welzijn in Nederland door het versterken, bundelen en maximaal benutten van kennis en creativiteit in de technologiesector.
- **EWUU-alliantie**; daagt nieuwe generaties onderzoekers en studenten uit om samen te werken dwars door disciplines heen, bijvoorbeeld op het gebied van moleculaire levenswetenschappen en kunstmatige intelligentie ten behoeve van opgaven op het vlak van gezondheid, voedsel, energie en circulaire samenleving.
- **EBU-alliantie**; een groep van 8 Europese universiteiten die samenwerken aan onderzoek, onderwijs en innovatie voor een slimme, klimaatvriendelijke en duurzame Europese bio-economie.
- **EU-samenwerkingsprogramma's**; bijvoorbeeld Kennis en Innovatie-ontwikkeling (KIC'S), samenwerking met publieke organisaties (ERA-Net), excellente wetenschap, industrieel leiderschap en aanpakken van maatschappelijke uitdagingen (Horizon 2020) en implementatie strategische onderzoeksagenda (JPI).

WU 2023-2024

13.564

studenten

5.661 BSc,
7.248 MSc, **507** bijvak/
uitwisseling

27% Internationaal

2.440

PhD studenten

1 faculteit

5 departementen

- Agrotechnologie en Voedingwetenschappen
22 leerstoelen
- Dierwetenschappen
12 leerstoelen
- Omgevingswetenschappen
20 leerstoelen
- Plantenwetenschappen
20 leerstoelen
- Maatschappijwetenschappen
21 leerstoelen

95 leerstoelen totaal

232 hoogleraren

WU 2023-2024

20 BSc opleidingen

31 MSc opleidingen

**50 Massive Open Online
Courses MOOCS**

+/- 1000 (veelal externe)
opdrachten op jaarbasis waar
4-8 studenten per opdracht
aan werken.

(bron: Jaarverslag 2024)

3.7 Groen Kennisnet

Groen Kennisnet is het kennisplatform voor het groene domein. Met een Kennisbank met honderdduizenden digitale vrij toegankelijke kennisbronnen biedt Groen Kennisnet de grootste Nederlandstalige verzameling actuele en betrouwbare informatie over agri, voedsel en groen. Het team van Groen Kennisnet werkt dagelijks met partners samen aan het optimaal toegankelijk maken en delen van groene kennis tussen onderwijzers (vmbo/mbo/hbo), onderzoekers, overheden en ondernemers.

Outputs

- Startpagina's voor professionals beschikbaar. Betere zichtbaarheid op social media.
- Groen Kennisnet is verrijkt met content relevant voor opgaven binnen de groene sector. Nieuwe allianties worden ontwikkeld en er vinden experimenten plaats met interactieve vormen van kennisdeling. Fysieke kennisdelingsactiviteiten worden ontwikkeld.
- Kennis items zijn makkelijk vindbaar (hoge google ranking) en open access beschikbaar.

Doelstelling

Eenvoudig en toegankelijke praktische kennis ontsluiten voor de doelgroepen. Bijdrage aan toepasbare oplossingen voor transitievraagstukken.

Communicatie

Website in 2024

7,5 miljoen Unieke downloads
e-depot

1,1 miljoen Paginaweergaven
wiki's

560.422 Items Kennisbank

334.694 Unieke gebruikers
website groenkennisnet.nl

16 Startpagina's

10 Partnersites

50 Wiki's

Digitale leermiddelen over agri,
voedsel en groen

123 Actuele dossiers

Belangrijkste activiteiten

- Kennisbank samenstellen met een duidelijke wegwijzer.
- Kennissynthese en duiding.
- Vergroten bekendheid en daarmee zichtbaarheid voor diverse doelgroepen.

Nieuwsbrieven

8.801 Abonnees nieuwsbrieven

26 Nieuwsbrieven

71.982 Uniek geopende
niewsbrieven

15.942 Unieke kliks

Social media

LinkedIn: 1.602 volgers,
1.197 groepsleden.

Youtube: 1260 abonnees

Instagram: 887 volgers

Facebook: 965 volgers

X: 4.590 volgers

**"Groen Kennisnet is er voor ons allemaal.
Het platform wordt ervaren als waardevol
en betrouwbaar."**

- Mirjam Kuggeleijn (communicatieadviseur)

"De gebruiker heeft door de kennisdossiers makkelijk toegang tot groene kennis en kan deze toepassen in de praktijk of in het onderwijs."

- Eke Boesten

Groen Kennisnet Webinars

Samen met partners zijn 7 webinars georganiseerd die 1.631 views hebben gegenereerd

Top 3 meest bekeken webinars

- **Handvatten voor GlobalG.A.P.**
300 views.
- **Weidevogels en weidegang**
295 views.
- **Natuurinclusieve landbouw in de praktijk** 243 views.

TOP 3 kennisdossiers

- **Bodemverdichting:**
2.348 views
- **Kastanjebloedingsziekte:**
1.703 views
- **Rhinovirus bij paarden:**
1.664 views

"Mooi om in onze zomerreeks te zien dat verschillende partijen zo vooruitstrevend samenwerken bij de gebiedstransitie in de Maasduinen."

- Linda van Os

Voorbeelden waar partners aan werken

09-12-2024
Groen kennisnet bestaat 25 jaar

16-01-2024
Optimaal kennisdelen voor groene toekomst

01-01-2024
Dossier Bodemverdichting

01-12-2024
Lancering kaart 'In de regio'.

05-09-2024
Zomerreeks gebiedstraditie in de Maasduinen

3.8 Arbeidsmarkt

Het versnellingsprogramma Arbeidsmarkt is gericht op het creëren van een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt met als beoogde impact: voldoende vakmensen en professionals met de juiste skills die bijdragen aan de arbeidsmarkt van de toekomst. Het opgeschaalde versnellingsprogramma Arbeidsmarkt van Groenpact is per 1 juni 2023 van start gegaan en loopt tot en met oktober 2025. Het laatste half jaar staat in het teken van het verankeren van de instrumenten en merken.

Outputs

Focus 1 Krapte, instroom en imago

- Input voor SER-advies en presentatie.
- Propositieontwikkeling Groenpact op leercultuur.
- Bijeenkomsten scholingsconsulenten en kennismakelaars.
- Sectorale ontwikkelpaden: vijf blauwgroene clusters.

Focus 2 De groene arbeidsmarkt van de toekomst

- Hackathons Voorbereid de Toekomst in en challenge based leren.

- Doorontwikkelen Groene Monitor.
- Lezing Arbeidsmarkt van de toekomst.
- Kwartetspel Groene Werelden voor havo en vmbo

Focus 3 Perspectief voor ondernemers

- Ontwikkeling en pilot Groene Skills Tool.

Focus 4 Duurzame inzetbaarheid en leven lang ontwikkelen

- Verkenning + campagne leercultuur.
- Implementatie Groene Persona's.

Doelstellingen

- Duiden van groene transitie, LLO/ duurzame inzetbaarheid, krapte op de arbeidsmarkt; en het vertalen van deze bewegingen naar concrete instrumenten en initiatieven.
- Doorwerking van ontwikkelde instrumenten in de beroepspraktijk en onderwijsinstellingen.
- Doorlopend verbinding zoeken, delen van kennis en ervaring.

"De Groene Persona's, Groene Werelden en de Groene Monitor blijven onverminderd populair."

- Laura Roebroek

Groene Werelden

De groene werelden schetsen de wereld als wenkend perspectief, zowel voor nu als voor de toekomst. Open source voor in onderwijs en bedrijfsleven

1310 Unieke gebruikers

7452 weergaven YouTube video's

NUCHTERE DOENERS

BEWUSTE ONTPLOOIERS

DOELGERICHTE AANPAKKERS

AMBITIEUZE CARRIÈREMAKERS

Groene Persona's

De groene persona's bieden handvaten aan werkgevers om op basis van vier werknemersprofielen passende leervormen en opleidingen te matchen aan werknemers.

1057 unieke gebruikers

Samenwerking sociale partners – Colland Arbeidsmarkt

Werkgevers- en werknemersorganisaties ondersteunen en financieren het versnellingsprogramma om het doelbereik te vergroten. Bijvoorbeeld: organiseren van een themadag Toekomstgerichte Arbeidsmarkt, inzet op sectorale ontwikkelpaden, verbinden met scholingsconsulenten, betrekken van Groenpact bij sectoraal arbeidsmarktplatform en campagne, bijdrage aan SER-advies 'Werken aan veranderkracht'.

4X Groene Monitor

(2020, 2022, 2023, juli 2025)

De Groene Monitor brengt ontwikkelingen in kaart uit onderwijs en arbeidsmarkt en maakt deze concreet en visueel om het gesprek over aansluiting onderwijs arbeidsmarkt te voeren. In 2024 doorontwikkeling naar online interactief platform.

Internationale samenwerking

- Worlds of Green (Green VEU-Erasmus+)
- Europees Platform Urban Greening (EUPG-Erasmus+)
- Association of European Dairy Industry Learning (AEDIL-Erasmus+)
- European Vocational Excellence Climate Smart Farming (EVECSA-Erasmus+)

4 Arbeidsmarktconferenties

(2019, 2020, 2022, 2024)

3 sectoranalyses op maat (VHG, Glastuinbouw, Cumela).

Hackathon Voorbereid

de Toekomst in - maart

2024. In samenwerking met het VP Digitalisering & Technologie en het Programma Ondernemerschap is een Hackathon georganiseerd. Het leverde 8 concepten op die gepilot gaan worden.

1,7 mln spin-off via het Groene Persona Expeditieprogramma en het programma Worlds of Green en 1,4 miljoen voor de 15 sectorale ontwikkelpaden in 5 clusters.

Gezamenlijke wervingscampagne groen hbo 'Good Vibes'.

Gezamenlijke campagne land- en tuinbouworganisaties 'Beter Uitzicht'.

Skills Tool Prototype ontwikkeld voor melkveehouders, gericht op vaststellen vaardigheden binnen transitiepaden.

Nationaal Groeifondsplannen

- **High Impact PPS (HIP):** 6 van de 15 HIPs zijn volledig groen (bijvoorbeeld Tuinbouw in het Westland) of hebben groene partners.
- **LLO-Katalysator** bouwt voort op de inzichten uit het versnellingsprogramma.
- 14 projecten opgezet door partners van Groenpact

Scholingsprogramma

Het scholingsprogramma Duurzame Landbouw bestaat uit **3 programma's** (natuurinclusieve landbouw, precisielandbouw en stikstof) met aanbod van groen hbo en de WUR.

Voor dit programma kunnen agrarische ondernemers en adviseurs gebruik maken van een GLB-subsidieregeling (GLB-kennisvouchers, voorheen SABE-voucher).

4.982 vouchers sinds 2020.

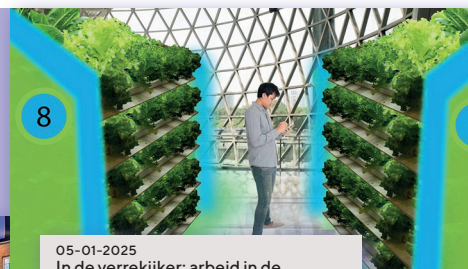
Voorbeelden waar partners aan werken

25-02-2025
Samen bouwen aan een groene toekomst: het ontwikkelpad in de hovenierssector

09-12-2024
Dialogo over SER-advies aanknopingspunt voor actie

05-01-2025
In de verre kijker: arbeid in de glastuinbouw

03-05-2024
Agrarische sector lanceert arbeidsmarktplatform en campagne

16-07-2024
Onderzoek drijfveren zij-instromers agrarische sector

3.9 Kennisdeling

Het versnellingsprogramma Kennisdeling bevindt zich in de laatste fase en verbindt programma's zoals Groen Kennisnet, Kennis op Maat, Fieldlabs, en de vele andere initiatieven op relevante punten aan elkaar.

Outputs

- De ontwikkeling van een systematiek om de kennisbehoeften bij de verschillende doelgroepen up to date te houden, en de huidige mismatch van vraag en aanbod concreet invulling geven. De focus ligt hierbij op (hybride)groene docenten, en eventueel ook recent afgestudeerden (bijv. LLO aanbod). In het verlengde hiervan wordt ook gekeken naar de behoeften van bedrijven als het gaat om de vaardigheden en kennis van hun (toekomstige) werknemers.
- Activiteiten rondom de doorstroom van kennis van lectoren en practoren. Onderwijsvernieuwing en docentondersteuning staan hierbij centraal, voornamelijk door het bijdragen aan bestaande initiatieven rondom docentprofessionalisering. Professionalisering door: lerende netwerken van (hybride) docenten, onderzoekers en praktijkexperts uit de sector.
- Challenge-based learning activiteiten zorgen voor nieuwe kennis en vaardigheden bij zowel studenten als docenten door gezamenlijk, en niveau-overstijgend, te werken aan een interdisciplinair vraagstuk uit de praktijk. Dit gebeurt grotendeels in samenwerking met OnePlanet.
- CIV Groen, CoE Groen en de WUR worden nauwer met elkaar verbonden met als doel een samenhangende en resultaatgerichte aanpak rondom kennisdelen binnen de groene kenniskolom.

"Juist door meer kennis met elkaar te delen en bestaande kennis beter en breder te benutten, zetten we samen daadwerkelijke verandering in gang."

- Jolien van Langelaar

Groene Onderwijsregio

Samenwerking tussen de groene onderwijsinstellingen met als doel het aantrekken, behouden, en verder ontwikkelen van groene docenten.

KIA Landbouw Water Voedsel

Praktijkgericht onderzoek en capaciteitsvraagstukken zijn in toenemende mate onderdeel van het gesprek in de **20** (sub) missieteams van de Kennis en Innovatieagenda Landbouw-Water-Voedsel (KIA-LWV).

Programma Fieldlabs

De **15** gebiedsgerichte **Fieldlabs** uit de regeling EIP Fieldlabs hebben een eigen pagina op GKN. In meer dan de helft van deze fieldlabs nemen onderwijspartners van Groenpact actief deel.

Programma Kennis op maat (KOM)

Resultaten uit deze projecten worden ontsloten via GKN: 80 KOM projecten gestart voor KIA LWV sinds 2020. KOM projecten zorgen ook voor verbinding tussen wetenschappelijk onderzoek en het hbo (programma Praktijkkennis Voedsel en Groen).

GLB regeling

Ondernemers worden geadviseerd door agrarisch bedrijfsadviseurs van VAB. In 2024 stonden er **319 adviseurs en 606 erkende aandachtsgebieden** geregistreerd in het BAS register.

Kennisvouchers en bedrijfsplanvouchers worden ingezet als stimulans om agrarische ondernemers te ondersteunen met advies gericht op duurzame landbouw.

Cursus of bedrijfscoach opleidingen:

- Stikstof in de landbouw
- Precisielandbouw
- Natuurinclusief ondernemen in de landbouw

Toegewezen GLB vouchers 2024:

Cursusvoucher: **103**,
Opleidingsvoucher: **29**,
Kennisvoucher: **1100**,
Bedrijfsplanvoucher: **350**

Gerealiseerd

- Contentsamenwerking: pilot gericht op samenwerking GKN met intermediaire organisaties (zoals uitgeverijen) voor een groter doelbereik. Bijvoorbeeld participatie in de Landbouwmechanisatie Zomertour & Festival in 2024 en in 2025.
- Praktijkkennis voor Transitie Landelijk Gebied
- Participatie in landelijke lectoren- en practorendagen.

"Kennisdeling is essentieel voor het succes van morgen!"

- Fleur Hoogantink

Voorbeelden waar partners aan werken

23-12-2023
Innovatie op het boeren erf: zo gaat dat

13-12-2023
Masterclass maakt bollentelers toekomstbestendig

16-01-2024
Optimaal Kennisdelen voor een groene toekomst

VRIJDAG 31 MEI 2024

AERES TECH EDE

31-05-2024
Eerste editie van de Landbouwmechanisatie Zomertour festival

17-06-2024
Groene Onderwijsregio zet in op werving en behoud groene docenten

3.10 Internationalisering

Het versnellingsprogramma internationalisering richt zich op het versterken van de internationale oriëntatie en strategische positionering van het Nederlandse kennis- en innovatiesysteem waaronder onderwijs.

Outputs

- Het Nederlandse groene onderwijs- en kennisecosysteem is internationaal vindbaar, aantrekkelijk en zichtbaar.
- Engelstalig materiaal is beschikbaar en wordt gebruikt om Groenpact internationaal te profileren. Het programma heeft een sterke impact gehad op kennisuitwisseling.
- Groen onderwijs, onderzoek en innovatie krijgen meer aandacht en middelen binnen het Nederlandse (buitenland) beleid.
- Onderwijsinstellingen hebben overzicht van internationale kansen en mogelijke partners.
- Internationale, interculturele en groene vakinhoudelijke competenties zijn versterkt bij medewerkers, docenten en onderzoekers. Onderwijsinstellingen hebben hiertoe een actieplan ontwikkeld.
- Het programma fungeert als een waardevol loket, met 20 beantwoorde vragen van landbouwraden en kennisinstellingen over internationale samenwerking.

"Internationaal kennis ontwikkelen, delen en toepassen, blijft essentieel voor het realiseren van de grote transities in Nederland, Europa en wereldwijd!"

- Wil Bekkering

Voorbeelden waar partners aan werken

30-10-2024
Deelname internationale
landbouwbeurs Kazachstan

05-01-2024
Amerikaanse glastuinbouw in een
stroomversnelling

25-03-2025
Studenten Van Hall Larenstein
trotseren wildernis van Bonaire voor
ecologisch herstel Slagbaai

06-04-2023
Studenten onderzoeken
glastuinbouw in Marokko

14-10-2024
Samenwerking met Indonesië:
studenten laten leren in de praktijk

Belangrijkste routes naar verandering

- Versterken strategische positionering en zichtbaarheid in Europa en mondiaal.
- Bevorderen deelname internationale samenwerkingsprojecten / partnerschappen in Europa en mondiaal.
- Versterken internationale onderwijskwaliteit / praktijkkennis en innovatie infrastructuur kennisinstellingen.
- Het Versnellingsprogramma Internationalisering heeft met de landentafels (5 internationale online bijeenkomsten) een basis gelegd voor samenwerking en kennisdeling binnen het groene onderwijs.

Website

Nieuwe website

41.000 Unieke buitenlandse gebruikers voor groenkennisnet.nl en partnersites.

Landen (excl. NL) vanuit waar het meeste verkeer komt: België, VS, Finland, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk, VK.

4,7 miljoen downloads Groen Kennisnet vanuit het buitenland.

Landen waar vanuit de meeste downloads komen: België, VS, Duitsland, India, Filipijnen, VK.

"Landentafels zijn erg waardevol gebleken, vooral voor kennisdeling en het versterken van netwerken."

- deelnemer

Betrokken partners

LVVN, 14 onderwijsinstellingen en 2 topsectoren (Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agri & Food)

"De vouchers boden steun voor het nemen van nieuwe initiatieven."

- deelnemer

Bevorderen internationale samenwerking

Netwerkbijeenkomsten

Het versnellingsprogramma Internationalisering organiseerde meerdere netwerkbijeenkomsten rondom specifieke geografische gebieden. De bijeenkomsten over Centraal en Oost Europa en Indonesië genereerden de meeste belangstelling.

Focus gebieden: Centraal-Oost Europa, Verenigde Staten, Indonesië, Niger, Libanon.

79% van onderwijsinstellingen zijn nieuwe consortia aangegaan voor voucher aanvragen voor internationale samenwerking.

Vouchers

Het voucherprogramma heeft een sleutelrol in het versterken van internationale samenwerkingen. Ook in 2024 blijkt dat deze vouchers tastbare resultaten hebben opgeleverd.

Initiatieven in landen als Roemenië, Marokko en India hebben geleid tot stageprogramma's, onderzoeksprojecten en MSc-programma's. Zo werd in Kentucky gewerkt aan een AgTech-ecosysteem dat samenwerking tussen Nederlandse en Amerikaanse instellingen stimuleerde.

Loketfunctie

> 20 specifieke vragen over Nederlandse expertise en mogelijkheden voor onderwijs- en onderzoekssamenwerking vanuit de

'loketfunctie' in de periode 2022-2024.

Landbouwraden en landbou wattachés brachten de meeste vragen in. Zij vervullen een belangrijke liaison-functie tussen buitenlandse overheden, kennisinstellingen en Nederland. Overige vragen waren afkomstig van Nederlandse kennisinstellingen.

Missies

Er zijn diverse werkbezoeken in Nederland georganiseerd voor buitenlandse overheden en kennisinstellingen. In 2024 werd er een delegatie uit Kazachstan verwelkomd.

Groenpact bracht een bezoek aan Indonesië, Vietnam en Kazachstan.

3.11 Digitalisering & Technologie

Het versnellingsprogramma werkt aan aansluiting van het groene onderwijs op de digitale en technologische ontwikkelingen in de beroepscontext. Zo komen de juiste mensen met de juiste vaardigheden op de juiste plek om een bijdrage te leveren aan de groene transitie.

Outputs

- Netwerk van **15** DT-regisseurs
- Een netwerk van experts opgezet binnen groene onderwijsinstellingen (mbo, hbo, wo).
- Clusters gebaseerd op sleuteltechnologieën: data science, AI, robotica, sensortechnologie, en visualisatie (AR/VR).
- Visie: iedere student digitaal vaardig maken binnen de beroepscontext.

Strategieën

- Integratie van digitale technologie in groene onderwijsprogramma's.
- Competentieontwikkeling in sectoren zoals agri, dier, voedsel, tuinbouw, en natuur.
- Stimuleren van samenwerking in (onderwijs, onderzoek, bedrijfsleven).
- Verankeren van digitale innovaties voor duurzaam gebruik na afloop van het programma.

"Technologie ontwikkelt zich razendsnel. We moeten wijs en wendbaar zijn om dit voor ons te laten werken. Dus: iedereen digitaal vaardig!"

- Bart van de Beek

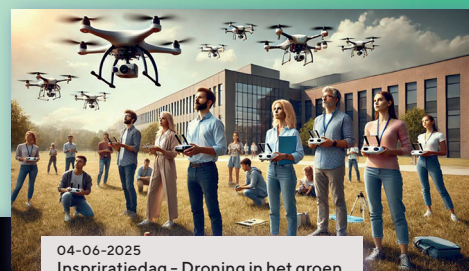
Voorbeelden waar partners aan werken

05-12-2023
Een leefbare stad met AI

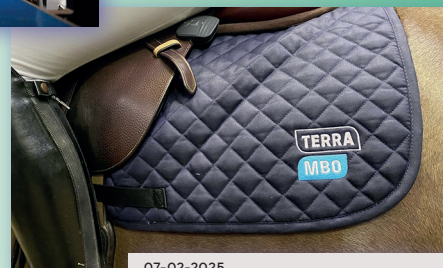
29-10-2024
Ent-robots in de boomkwekerij beter dan mensenwerk

04-06-2025
Inspiratiedag - Droning in het groen

06-05-2024
Robots die onkruid wieden

07-02-2025
Prestaties van het paard monitoren

Skills ontwikkeld

- Skills-onderzoek gedaan rondom veehouders.
- LTO en Glastuinbouw Nederland hebben een skill-tooling app ontwikkeld om nodige competenties in kaart te brengen.
- Verdere uitdraging van AI-cursus voor docenten in samenwerking met de NL AI Coalitie.

Impact!

- Kennisdeling via Groen Kennisnet en Groenpact website.
- Inspiratiesessies voor docenten.
- Onderwijsformats ontwikkelen en testen.
- Samenwerking met OnePlanet Research Center voor kennisdeling en ondersteuning.
- Events en samen opzetten cursusaanbod delen en afstemmen.

Ontwikkelkring Tech@doptie

Een onderzoeksgerichte community die adoptie van digitale technologie onderzoekt en ondersteunt. Een coalitie van 8+ practoraten, lectoraten en expertisecentra van diverse mbo en hbo onderwijsinstellingen. Focus op robotica en smart technology.

Coalitievorming

25+ netwerkevents gehost en/of geparticipeerd o.a. hackathon en event: Voorbereid de Toekomst te Wageningen, Greenport Smart Farming event Noord-Holland, Taste the Future te Haarlem, Fruit Tech Campus, participatie in Digitale Synergiedagen LVVN, Landbouwmechanisatie Zomertour Festival, Inspiratiedag Droning in Groen, GreenTech Amsterdam

Het **versnellingsprogramma** heeft een **loketfunctie** voor vragen, netwerk, voorbeelden en gastdocenten.

Samenwerken aan nieuw cross-over profiel Groen en profiel Techniek (VONK/Zone College).

"Technologisering & Digitalisering zijn een cruciaal onderdeel in arbeidsmarkt- en transitieopgaven."

- Ryanne Rustenburg

Spin-off

- NXTGEN Hightech: Innovatie in handsfree food production met focus op robotica en voedselverwerking.
- NPuls: Digitalisering binnen het onderwijs met aandacht voor agri/food.
- Greenchain NH: Consortium gericht op technologie en digitalisering in agri, food, en water.

3.12 Green Deal Natuurinclusieve Landbouw Groen Onderwijs

Met de Green Deal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) werken 24 partners uit het bedrijfsleven, onderwijs en overheid aan het verankeren van NIL in groen onderwijs op alle niveaus en het scholingsaanbod in het kader van leven lang ontwikkelen.

Outputs

- Docenten beschikken over meer kennis en kunde NIL. Inbreng van NIL bij SBB, BTG etc. Professionals binnen onderwijsinstellingen zien het belang van de integratie van NIL in het onderwijs.
- Onderwijsinstellingen stellen kundige kennisambassadeurs aan. Docenten maken gebruik van (door)ontwikkelde onderwijsmaterialen NIL.
- Professionals en studenten kunnen leren van boeren op demo-bedrijven en leerwerkbedrijven. Variëteit aan aanbod (basis, verdiepingscursus, opleiding) ontwikkeld voor educatie NIL. Docenten beschikken over kennis en kunde over NIL.
- Landelijke en regionale bijeenkomsten worden georganiseerd. Inzet op LinkedIn Natuur-inclusieve landbouw in het onderwijs en Interactief platform Portaal Natuurinclusieve landbouw.

Ontwikkeling van scholing voor boeren en hun adviseurs via de SABE -regeling

Boeren kunnen zelf leren over natuurinclusieve landbouw:

77 aanmeldingen, waarvan

- **39** cursus natuurinclusief ondernemen in de landbouw
- **52** bedrijfscoach natuurinclusief ondernemen in de landbouw
- **22** BAS-geregistreerde NIL adviseurs

(Door)ontwikkeling van onderwijs voor natuurinclusief

- Lespakket vmbo
- Vmbo keuzevak natuurlijk groen
- Actualisatie profiel groen met meer aandacht voor de SDG's
- Minor en associate degree hbo
- Keuzevak mbo
- Masteropleiding universiteit
- NIL is onderdeel van eindkwalificaties
- Generiek werkproces opgenomen voor alle Crebo's Agro productie, handel en Groen
- Ontwikkeling van e-learnings Cumela
- Cursus Natuurinclusief voor erfbetreders
- Werkvormen; biodiversiteit in het groene onderwijs
- Handboek NIL in de praktijk

Belangrijkste activiteiten

- NIL opnemen in de kwalificatiedossiers, eindtermen, en landelijke opleidingsprofielen van vmbo tot wo.
- Kennis en leermaterialen ontwikkelen en delen.
- Professionaliseren van onderwijsgeveenden en andere professionals op het gebied van NIL.
- Netwerkvorming rondom NIL.

5 landelijke onderwijsdagen met **150** bezoekers
18 nieuwsbrieven (sinds 2019)
Handboek NIL in de praktijk met webinar

Boeren en studenten leren van boeren

91

demoleerbedrijven

Al deze activiteiten en de genoemde resultaten dragen bij aan het creëren van een aantrekkelijke omgeving voor leren en innoveren, ondernemen en werken in de natuurinclusieve voedselproductie en landschapsbeheer sector.

"Greendeal: bodem (grondlegger) voor groene transitie"

- Ine Sturkenboom

Docenten gebruiken onderwijsmaterialen

Vanaf januari 2024 waren er **4.798** weergaven van lespakketten over biodiversiteit in de melkveehouderij en open teelten (vmbo & mbo):

- Engelse versie blauw groen lespakket
- Wiki "voer voor adviseurs": 6423 weergaven t/m mei 2024 (LLO)
- digitale gids NIL akkerbouw
- Handboek NIL in de praktijk: 8.175 weergaven tot mei 2024
- Lespakketten Grutto (mbo & hbo)
- Lespakket The Biggest Little Farm (vmbo)

- Wiki Natuurinclusieve landbouw (mbo & hbo)
- Verspreiding boek Biodivers Boeren in het onderwijs
- Spel BoerNatuurlijk (NAJK) Lesmateriaal vmbo, mbo, hbo op GKN
- Posters NIL als leermateriaal samen met Regiodeal NIL
- Videoclips en film over vogels, bodem, verdienmodellen, NIL en Agroforestry

331.217 views van kennisclips (tot mrt. 2025)

Kennisdeling via Groen Kennisnet naar onderwijs en agrarische ondernemers,

bijvoorbeeld:

- Wiki: biologische bedrijfsvoering, leerboek NIL en leermateriaal precisielandbouw.
- Diverse thematische kennisdossiers (Agroforestry, biologische sectoren, bodemgezondheid, weerbaar telen, toekomstbestendige landbouw, precisiebemesting, monitoring van akker- en weidevogels etc.).
- Beeldenbank gewasbescherming.

Nieuw interactief platform GKN
portaal Natuurinclusivelandbouw
9.173 actieve gebruikers
163.814 documenten
gedownload

Ruim aandacht voor praktijkgericht onderzoek

- Natuurinclusief ondernemen
- Irrigatie
- NIL en precisielandbouw
- Perspectief voor biologische landbouw
- De biologische keten

In het beroepsonderwijs zijn nieuwe lectoren en practoren gestart op thema's zoals kringlooplandbouw, agro-ecologie, water, groene, leefbare stad, regeneratieve landbouw en natuurinclusieve landbouw. Zij leggen de verbindingen tussen het onderwijs en de beroepspraktijk.

Voorbeelden waar partners aan werken

25-05-2022
Lespakket Biggest Little Farm voor
het vmbo

25-04-2024
Groefonds Re-Ge-NL: groeien naar
de natuur

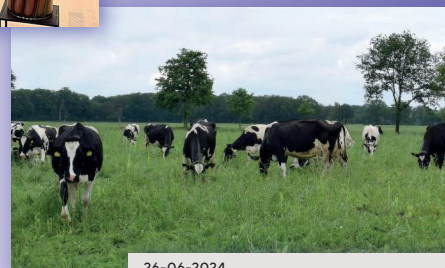

10-12-2024
Enthousiasme is de bodem onder
natuurinclusieve landbouw

11-12-2023
Natuur is toch resource nummer 1
voor je bedrijf

26-06-2024
Landbouwtransitie en
verdienmodellen: blijf ontwikkelen

3.13 Programma Praktijkkennis Voedsel en Groen

Het programma Praktijkkennis Voedsel en Groen (PVG) richt zich op het verder ontwikkelen van de kennisinfrastructuur én oplossingen voor maatschappelijke relevante vraagstukken in het groene domein.

Outputs

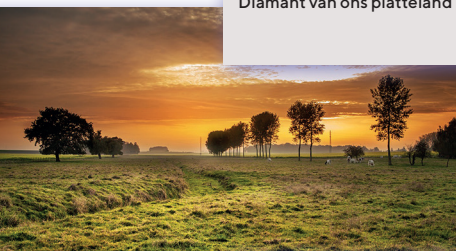
- Gezamenlijke visie op personeelsbeleid ten behoeve van kwaliteitsverbetering van het onderzoek.
- Afstemming en verbinding tussen en over de groene hogescholen ten behoeve van gezamenlijke profilering, netwerkvorming van praktijkgericht onderzoek met stakeholders, kwaliteitsverhoging van onderzoek en zichtbare impact binnen voedsel en groen.
- Onderzoeksprojecten met consortia die passend zijn bij de opgave.
- Onderzoeksprojecten waarin practoren de trekker zijn en in verbinding staan met zowel het werkveld als de lectoraten.
- Kwaliteitsverbetering van het praktijkgericht onderzoek.

Voorbeelden waar partners aan werken

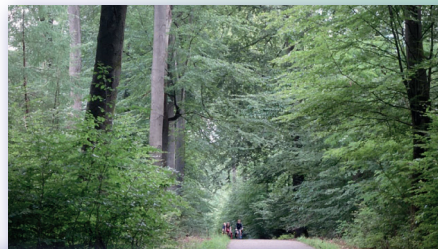
26-01-2024
Diamant van ons platteland

26-01-2024
Handelingsperspectieven
Agroforestry

02-09-2024
Hoogwaardig houtgebruik

30-11-2024
Minder voedselverspilling door
verwerken van reststromen fruit in
een dessert (mbo project)

09-12-2024
SPRONG Groen fase 2

Activiteiten

van 2018 tot 2025 in totaal:

100

projecten

39

practoraten

34,7 mln.

budget

3

cross-overs:

2x gezondheid, water

1x biobased

Pilotregeling KIEM-Groen

(uit de evaluatie KIEM-Groen/
Technopolis)

1,5 miljoen beschikbaar in

nieuwe KIEM-regeling Groene

Practoraten - Regieorgaan SIA

(regieorgaan-sia.nl)

36 projecten ingediend waarvan

39 gehonoreerd sinds de start in

september 2021

Op 9 december 2024 werd

SPRONG Groen fase 2

toegekend.

6 Lectorenplatforms KIA Landbouw, Water en Voedsel

- Maritiem
- Voedsel, voeding en gezondheid
- Water
- Biodiversiteit
- Bodem sturend
- Dierwaardigheid in de praktijk

Kennis Op Maat

Projecten in het programma
PVG worden via Kennis Op
Maat verbonden met het
wetenschappelijk onderzoek van
Wageningen UR.

Serie **De Koplopers** van

Regieorgaan SIA in samenwerking

met De Balie met thema's zoals

Kringlooplandbouw, De Stad als

Natuurreservaat, Voedsel voor

de Metropool, De voedselkloof

moet dicht, Een land vol stikstof,

De verhitte stad, Gezond en

Duurzaam, Van bord tot boer.

In navolging van de **samenwerking**

met het ministerie van LVVN

heeft Regieorgaan SIA sinds

2025 ook een samenwerking met

ministerie van I&W in Programma

Praktijkkennis voor Water en

Bodem.

Naast de ministeries van LVVN

en OCW (via Regieorgaan SIA)

hebben ook de ministeries van

I&W, VWS en TKI Tuinbouw en

Uitgangsmaterialen financieel en

inhoudelijk bijgedragen aan het

programma.

Meer informatie over praktijkgericht onderzoek

in het groen domein is te vinden op
Groen Kennisnet:

Praktijkgericht
onderzoek in het
groen onderwijs

Practoraten van het
groen onderwijs

**"Praktijkgericht onderzoek, het woord zegt
genoeg. Gericht op de praktijk; een
onmisbare schakel in de kenniscyclus en
de stap naar de werkvloer waar het
daadwerkelijk gebeurt."**

- Thijs Simons

3.14 DuurzaamDoor en Jong Leren Eten

Vanuit de missie van Groenpact is het belangrijk dat de partners van Groenpact nauw verbonden zijn met de bredere sociale innovatie- en educatieprogramma's DuurzaamDoor (DD) en Jong Leren Eten (JLE). Deze programma's zijn complementair aan Groenpact en zetten in op bewustwording, informatie en motivatie van mensen in de samenleving op het vlak van duurzaamheid, natuur en gezonde voeding.

Doelstelling DuurzaamDoor

DuurzaamDoor stimuleert natuur- en duurzaamheidseducatie in het onderwijs en is, via de Coöperatie Leren voor Morgen, een aanspreekpunt voor het verankeren van duurzaamheid in het onderwijs (po, vo, mbo, ho). Het is een:

- Omgeving voor koplopers in duurzaamheidstransities om te leren in multistakeholdergroepen.
- Broedplaats voor nieuwe initiatieven.
- Ontmoetingsplek om opgaven (van Rijksoverheid tot burgerinitiatief) te bespreken.

Het programmabureau is ondergebracht bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Activiteiten DuurzaamDoor

De opbrengsten van DuurzaamDoor in 2023 zijn beschreven in de **DuurzaamDoor Cover Special** van het netwerkplatform Publiek Denken.

De Coöperatie Leren

voor Morgen (LvM) is een samenwerkingsverband dat zich inzet voor duurzaamheid in het onderwijs. Leden daarvan die ook actief zijn in het Groenpact zijn o.a. Aeres Wageningen, WUR, GKN, Katapult, JKB, Studenten voor Morgen en IVN. LvM en Groenpact doen samen mee in het domein onderwijs van het Collectief Natuurinclusief. Ook Nationale Groeifonds projecten zoals ReGen en Werklandschappen van de toekomst hebben deelnemers vanuit beide netwerken.

Miniconferenties hoe kunnen we scholen duurzamer maken door

de bestaande infrastructuur beter te benutten. We spraken met leerlingen, leraren, bestuurders en andere betrokkenen. Het resultaat: een inspirerend werkplan met kansrijke oplossingsrichtingen.

SustainaBul versterkt de verdere verduurzaming in het onderwijs bewerkstellingen. LvM heeft een programma SustainaBul voor het ho, het mbo en sinds 2023 ook het vo.

- **35** mbo instellingen doen mee in **SustainaBul MBO**. Koploper uit het Groenpact netwerk is Yuverta.
- **20** voorbeelden van **good practices** van Groenpact partners zijn sinds 2019 opgenomen in de inspiratiegids SustainaBul MBO.
- Koplopers uit het Groenpact netwerk in het ho zijn VHL en WUR.

"DuurzaamDoor brengt partijen bij elkaar om samen te werken en van elkaar te leren."

- Ellen Leusink

Ecoschools (po/vo/mbo)

is dé wereldwijde beweging van scholen die met leerlingen werk maken van duurzaam denken en doen.

- **129** scholen zijn in 2024 actief in Nederland waarvan **93 brons**, **71 zilver** en **56 de Groene Vlag keurmerk** hebben.
- **23** scholen uit het Groenpact netwerk doen mee. (Aeres, Lentiz, Terra, Vonk, Yuverta, Zone.College)

"De voedselvaardigheden die kinderen en jongeren ontwikkelen door een boerderijbezoek, zelf groenten kweken, proeven en koken, leveren essentiële kennis voor een gezonde en duurzame generatie."

- Annette de Vries

Doelstelling Jong Leren Eten

Jong Leren Eten wil zoveel mogelijk kinderen en jongeren in aanraking brengen met kennis en activiteiten over voedsel, zodat zij leren om gezonde én duurzame keuzes te maken. Rijk, kinderopvang, scholen, lokale overheden, GGD-en en maatschappelijke organisaties (Gezonde School, Voedingscentrum, JOGG, Vereniging GDO, Alliantie Schooltuinen, BoerderijEducatie Nederland, Boer in de Klas) werken samen aan stimuleringsregelingen en effectieve educatieprogramma's. Door daarbij ook ervaringsgerichte activiteiten aan te reiken zoals moestuinieren, proeven, koken en bedrijfsbezoek, ervaren kinderen direct hoe fascinerend en belangrijk voedsel is. Voor henzelf én voor de samenleving.

Activiteiten Jong Leren Eten

26 Jong Leren Eten makelaars;

De Jong Leren Eten-makelaars in de provincies stimuleren kinderopvang en onderwijs (po, vo en mbo) en bouwen regionale netwerken.

Stimuleringsbudget

350 scholen kregen begeleiding en budget om structureel te werken aan voedselbeleid.

Ca. 450 scholen en ca. 100

kinderopvangorganisaties ontvingen een bijdrage voor eenmalige kosten van gastlessen over koken, moestuinieren, excursies en aanschaf van materialen.

Moestuinieren

200 moestuincoaches verzorgen moestuinlessen en bieden praktische ondersteuning aan scholen. In 2024 waren er **1523** aanmeldingen, **88612** basisschoolleerlingen deden mee.

Boerderijeducatie

20 regionale netwerken met **380** educatieboeren ontvingen **315** klassen op het veeteelt, akker- of tuinbouwbedrijf. **170** klassen kregen bezoek van een Boer in de Klas.

Voedseleducatie Platform

Voedseleducatie Platform en Steunpunt Smaaklessen/ EU-Schoolfruit (WUR) leveren objectieve voedseleducatie. 80% van alle basisscholen maakte daarvan in 2024 gebruik.

Mbo Challenge Voedselverspilling

Jaarlijks doen zo'n **40 tot 45** teams van scholen zoals Vonk, Aeres, Yverta en Lentiz mee.

Praktijkkennis

Onderzoeksproject dat mbo studenten uitdaagt om meer plantaardig voedsel te kiezen.

Voorbeelden waar partners aan werken

03-03-2025
Uitwisseling en kennisdelen over voeding op de MBO Meat & Eat

01-12-2024
Scholen en supermarkten werken samen aan gezonde kidsmarketing

10-10-2024
Boek Yverta Winnaars MBO Challenge wordt echt gepubliceerd

21-03-2025
Inspiratiemiddag over voedseleducatie

15-01-2025
Train de trainer - zin in koken

4

Inspiratie & ontmoeting

Er zijn verschillende inputs verzameld om een nieuwe planperiode voor Groenpact vorm en inhoud te geven. Samen zijn we op weg naar de nieuwe planperiode 2025-2034: Groenpact 4.0.

Tijdens verschillende evenementen laten we ons inspireren, bijvoorbeeld:

13 oktober 2023

Groenpact strategie-sessie – De toekomst van werk

- Bart Götte (Business Futurist FutureFlock, Uva): “**Werken en leren gaan steeds meer in elkaar overvloeien**”

29 februari 2024

Groenpact werkconferentie – Op weg naar de 4e fase

- Marjolein Pijnappels (Toekomstecoloog, Wondermash): “**Groenpact als mycelium: van Microbiom tot Planeet, van Netwerk naar Ecosysteem**”

26 maart 2024

Groenpact event – Voorbereid de toekomst in

- Jeanette Scholtens (Toekomstonderzoeker, Bureau Zorro): “**De toekomst is fantastisch**”
- Audrey Rost-Ernst (Organisational Psychologist, STC-Groep): “**Weerbaarheid, groei en de kracht van verbinding**”

24 april 2024

Groenpact themadag – Toekomstgerichte arbeidsmarkt

- Arjen Banach (Organisatiefuturoloog): “**Hoe bouw je werkplekken waar mensen willen zijn in plaats van waar ze moeten zijn?**”

3 juni 2024

Groenpact event – Communicatie in tijden van transitie & prijsuitreiking Groenpact impactprijs

- Sterrin Smalbrugge (bioloog en presentator): “**De natuur en het dierenrijk hebben zoveel moois te bieden!**”

10 december 2024

Groenpact strategie-sessie – De toekomst van netwerken

- Edwin Kaats (Netwerkspecialist van Common Eye): “**Vindt elkaar in de tussenruimte, daar waar je gezamenlijke doelen hebt.**”

Presentatie SER-advies ‘Werken aan veranderkracht’ en dialoog

- Sylvia Molenkamp: “**Geen baan in het groene domein zal meer hetzelfde zijn in de toekomst.**”

Verder kunnen we putten uit diverse andere bronnen, bijvoorbeeld:

- Strategische verkenningen en agenda’s van de partners van Groenpact
- Groenpact evaluaties (2018, 2020, 2024) Groenpact Kompas 1.0 (2022-2023 en 2.0 (2023-2025))
- Evaluatie van Sprong Groen (2023) en KIEM Groen (2024)
- Groene Arbeidsmarktmonitor (2020, 2022, 2023, 2025 (verschijnt in juli))
- De Groene Denktank (2021)
- SER-advies ‘Werken aan veranderkracht’: naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt voor Agri & Food, Water en Bodem en Natuur & Leefomgeving’ (2024).

Het landelijke team

Netwerkplatform

Eke
Coördinatie

Christiaan
Coördinatie

Nicole
Secretariaat

Edith
Platform vmbo Groen

Bart
CIV Groen

Olivier
CoE Groen

Mirjam
Communicatie

Malou
Steunpunt RVO

Sarah
Projectondersteuning

Frank
WUR Kennistransfer

Linda
Groen Kennisnet

Maria
Jongerenplatform

Versnellingsprogramma's

Laura
Arbeidsmarkt

Wendy
Arbeidsmarkt

Doreen
Arbeidsmarkt

Jolien
Kennisdelen

Fleur
Kennisdelen

Wil
Internationaal

Sabrina
Internationaal

Ryanne
Digitalisering &
Technologie

Bart
Digitalisering &
Technologie

Feline
Digitalisering &
Technologie

Praktijkarrangementen

Ine
Green Deal Natuur-
inclusieve Landbouw

Annette
Jong Leren Eten

Saima
DuurzaamDoor

Thijs
Praktijkkennis
Voedsel en Groen

Groenpact in cijfers

Hoeveel van de oppervlakte in Nederland is groenblauw?

- Van de oppervlakte in Nederland is **60%** is **agrarisch, recreatief** of **bos en natuur**, **21%** is **water** of **wetlands** en **19%** is **bebouwing**. Er zijn **162 Natura2000 gebieden** waarvan **43 wetlands**.
- Trends: monetaire waarde ecosysteemdiensten 2020** is **gestegen** tov 2013, druk op ruimte neemt toe; toename bebouwd gebied ten koste van landbouw.

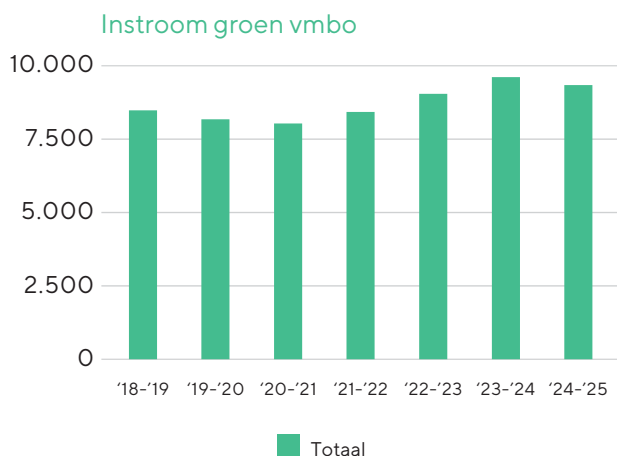
Hoeveel studenten zijn er in voedsel en groen?

Er zijn **90.797** groene studenten (excl. vmbo), ca. 7% van het totaal; **mbo 41.241**, **hbo 20.789** en **wo 28.767**.

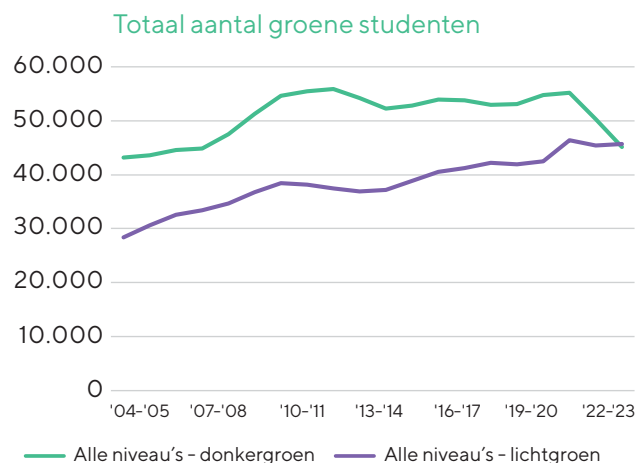
Hoe groot is de groene sector indicatief?

- De **toegevoegde waarde** van het **totale agrocomplex** (land- en tuinbouw) bedroeg ruim **78,6 mld** (6,9% BBP), **50.600 bedrijven** met een werkgelegenheid van **605.000 arbeidsjaren** (7,5% van de nationale werkgelegenheid).
- Trends: aantal bedrijven** bleef gelijk, **biologisch** groeit maar blijft klein, **multifunctioneel** groeit waarbij energieproductie het snelst groeit.
- De export waarde van **Agri & Food** is **77 mld**, 13 % van de totale export en van **Tuinbouw en uitgangsmaterialen** **25 mld**, 4% van de totale export.
- De waarde van de **groenblauwe ecosysteemdiensten** is **>10 mld** per jaar, de waarde van het **groenblauwe ecosysteemkapitaal** **596 mld**.
- De **foodindustrie** heeft een toegevoegde waarde van **21,3 mld**, met **9.155 bedrijven** en een **werkgelegenheid** van **163.000**.
- De **groothandel in landbouwproducten** betrof **78,2 mld** omzet en **38.400 banen**, in **voedingsmiddelen** **115,7 mld** omzet en **102.900 banen**.
- De omzet van de **foodmarkt** betrof **66,2 mld**; waarvan de **foodretail** (detailhandel incl supermarkten en versspecialzaken) **47,2 mld** met **397.000 banen** en de **foodservice** (incl. horeca en catering) **19,0 mld** met **472.600 banen**.

Aantal vmbo-leerlingen in derde leerjaar met profiel 'landbouw'

Aantal donkergroene en lichtgroene studenten mbo, hbo en wo

In welke beroepen zijn groene afgestudeerden uit 2017-2018 terechtgekomen?

	mbo donkergroen	mbo lichtgroen	hbo donkergroen	hbo lichtgroen	wo donkergroen	wo lichtgroen
donkergroen beroep	29%	13%	34%	6%	19%	6%
lichtgroen beroep	31%	28%	39%	56%	48%	65%
niet groen beroep	40%	59%	27%	38%	33%	29%

Wie zijn betrokken bij Groenpact?

82 partnerorganisaties;
 waarvan **18** onderwijspartijen,
53 sectorpartijen,
6 jongerenorganisaties,
5 overheden en een veelheid aan
 bedrijven en maatschappelijke
 organisaties.

Hoeveel wordt er geïnvesteerd in het Groenpact ecosysteem?

Meer dan **15 mln per jaar** aan
 extra investeringen in onderwijs en
 praktijkinnovatie.

Wat zijn gezamenlijke schakelpunten voor groene kennis?

- **Wageningen UR**; **5** science groups, **1** landelijke campus voor Life Sciences, **94** leerstoelen
- **CoE Groen**; **4** landelijke expertiseclusters, **9** regionale campussen, **67** lectoraten
- **CIV Groen**; **5** landelijke praktijkclusters, **56** mbo locaties, **29** practoraten, **45** regionale meetingpoints.
- **Platform vmbo Groen**; bijna **100** vmbo scholen in **5** regio's.
- **Groen Kennisnet**; met meer dan **500.000** kennisitems, maandelijks rond de **580.000** downloads, ruim **120** kennisdossiers en ruim **50** wiki's (digitale leermiddelen) en jaarlijks rond de **335.000** unieke bezoekers.

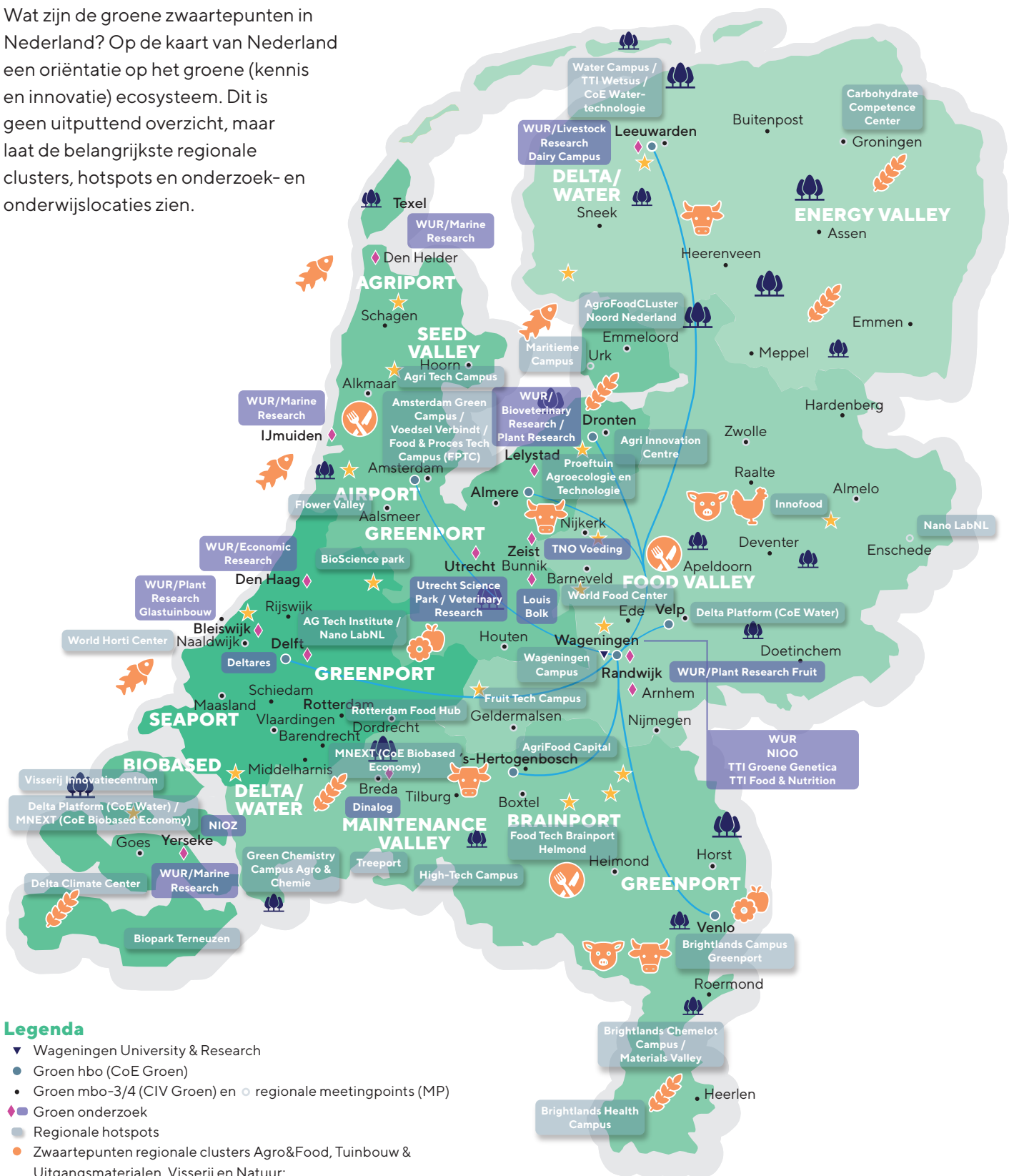
En wist u dat...

- **27.818** Bedrijven erkend zijn als **leerbedrijf** voor voedsel en groen waarvan **1.802** internationaal
- **25%** van de groene mbo studenten een **BBL** volgt.
- **54 calls** praktijkgericht onderzoek voor voedsel en groen (sinds 2019)
- **15** Gebiedsgerichte **fieldlabs** zijn gestart in de regeling EIP Fieldlabs
- **80 projecten** zijn gestart voor kennis op maat voor landbouw, water en voedsel (sinds 2020)
- **35 arrangementen** zijn gestart op groene thema's via het regionaal investeringsfonds MBO (sinds 2014).
- **1.209** lopende **projecten** kennisverspreiding zijn
- er **319** BAS geregistreerde adviseurs zijn en 606 erkende aandachtsgebieden.
- **>4.500** **scholingsvouchers** GLB zijn benut (sinds 2020)

(Bewerking door Groenpact op basis van verschillende bronnen zoals CBS, WU, ROA, SBB, GKN, Colland, FNLI, FSIN)

Groen ecosysteem

Wat zijn de groene zwaartepunten in Nederland? Op de kaart van Nederland een oriëntatie op het groene (kennis en innovatie) ecosysteem. Dit is geen uitputtend overzicht, maar laat de belangrijkste regionale clusters, hotspots en onderzoek- en onderwijslocaties zien.

Legenda

- ▼ Wageningen University & Research
- Groen hbo (CoE Groen)
- Groen mbo-3/4 (CIV Groen) en ● regionale meetingpoints (MP)
- ◆ Groen onderzoek
- Regionale hotspots
- Zwaartepunten regionale clusters Agro&Food, Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, Visserij en Natuur:
- 🐟 🐄 🐓 🐟 🌱 🌾 🍷
- 🌳 Nationaal park
- ★ Fieldlabs / Gebiedsgerichte experimenteellocaties

Partners

★ founding organisations

Colofon

Juni 2025

In opdracht van

Regieteam Groenpact

Coördinatie en eindredactie

Eke Boesten, Christiaan Loef, Bindt Communicatie

Vormgeving

Esther Ketelaars

Fotografie

Groenpact, Shutterstock, diversen afkomstig van
groenpact.nl

info@groenpact.nl
www.groenpact.nl